

*P. n. g. Hutter Ivan, prof. v p.
Grad Lj. Turij Zg. Lj. Kungola*

vsamezna številka stane 75 para

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem tiskanju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon Interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru. Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Telefon Interurban št. 113.

44 stran.

Maribor, dne 18. decembra 1934.

Letnik XIV.

Jugoslavija in sovjetska Rusija.

Beograjski listi v zadnjem času z nekim posebnim zadovoljstvom poročajo, da so odnosi med ruskimi zastopniki Čičerinom in našim zunanjim ministrom v Lausanni mnogo bolj kot so bili v Genovi, da se Rusi z našimi delegati prav prijazno razgovarjajo itd. Govori se celo o obnovi zvez med Rusijo in Jugoslavijo, zraven se pa vedno pristavlja, da je še nepoznana odločitev Pašičeve vlade.

Res je tudi, da je dospela v Beograd ruska delegacija Rdečega križa z vodjem Korješnovim, ki je 9. t. m. iz Sofije prispel v Beograd. Pripoveduje se tudi, da so med temi ruskimi delegati tudi trgovski in obrtniški strokovnjaki, da so imeli že nekaj sestankov z raznimi SHS državniki in to je vse, o mnenju ministrskega sveta glede Rusov, ki so v Beogradu in glede sovjetske Rusije, ki jih je poslala, še vedno ni ne duha ne sluha. Nekateri vladni listi so naenkrat začeli celo tajiti, da je ruska delegacija v Beogradu, to pa tako nerodno, da so na eni strani njo zanikali, na drugi pa zopet o njej govorili, za nas pa vendarle ostane dejstvo, da beograjska vlada revidira svoje stališče napram Rusiji.

To se vrši pod vplivom Francije, ki je tudi menjala svoj politični kurs napram Rusiji, — in Pašičeva vlada, ki se je Francozom zapisala, mora hoče-nočeš tudi na tej poti slediti. Težko ji je, na eni strani to storiti, na drugi strani bi pa rada to zanikala in prikrila ter še naprej izražala svojo udanost do «belega» carja in svoje upanje na vstajenje carske Rusije. Ker pa Francija začenja uvaževati Rusijo, kakoršna je, mora tudi Beograd govoriti z delegati sovjetske Rusije. Prej, ko je bila Francija zagrizena nasprotnica Rusije, je tudi zastopnik beograjske vlade hotel še prekositi francosko sovraštvo, sedaj pa, ko Francija pošilja svoje ljudi v Rusijo ter sprejema radi svoje tekme z Anglijo ter radi svojih interesov na Orientu tudi raznovrstne ruske delegate, mora tudi beograjska vlada sprejemati Ruse od sovjetov, četudi je globoko zapletena v vezi z Wranglom in drugimi nasprotniki današnje Rusije.

Politika Beograda napram Rusiji je torej prisiljena in ne more biti odkritosrečna, Rusija pa tudi ne more pozabiti, kaj so beograjski porodičarji že vse počeli proti njenemu obstoju. Spalajkovič je že l. 1918 kot srbski zastopnik v Moskvi organiziral atentat proti Leninu, svoje poslanstvo je preustrojl v gnezdo raznovrstnih upornikov proti sovjetski vladi, ko so mu bila tla v Moskvi prevročna, je pa drugod nadaljeval svojo gonjo proti današnji Rusiji. Na seji društva narodov, ko se je govorilo o podporah za gladne Ruse, je v ogorčenje celega kulturnega sveta samovoljno in nekulturno izjavil, da SHS ne da niti pare za Ruse. Mirovno in priznalno ponudbo sovjetske vlade je Pašič leta 1919 zatajil in režimski listi so neprestano predstavljali sovjetsko vladu kot nekake od — Nemcev in drugih sovražnikov slovanstva podkupljene zločince. Ne smemo tudi pozabiti, da je Pašičeva družba leta 1920 poslala svojega vojnega atašeeja v glavni štab Denikinovih belih gardistov, da je indirektno pomagala Poljakom proti Rusom in da je čisto skušala naše sinove pognati proti Rusiji vsled — francoskih, poljskih in rumunskih interesov. L. 1920 je Čičerin poslal prijateljsko pismo beograjski vladi, naj ne podpira Wranglove akcije in naj sklene prijateljstvo s pravo Rusijo, Beograd je pa to pismo pred narodom zatajil ter nanj ni niti odgovoril.

Sedaj, ko je Francija uvidela, da s carjem ne bo nič, je moral tudi Beograd spremeniti svoje stališče napram Rusiji, storil je pa to na tak način, da še vedno vzdržuje svoje zveze z Wranglovci in drugimi zarotniki proti današnji Rusiji.

Ruska del. je prišla v prvi vrsti v Beograd radi ruskih beguncev, ki bi se hoteli vrniti domov. Takih Rusov je pri nas nad 100.000 in Wrangel jih hoče z vsilo obdržati pod svojim škornjem ter jih ne pusti proč. Beograjska vlada je generalu Wrangelu že dovolj pomagala in prišlo je celo tako daleč, da Wrangel s pomočjo naših državnih oblasti preganja one Ruse, ki bi hoteli domov, ali pa ki se tudi tukaj v Jugoslaviji nočejo pokoriti njegovi komandi ter se vdeliti v njegove vsakovrstne «korpuse». Mnogo Rusov je že zbežalo preko meje.

Wranglov štab uživa vse protekcije in podpore današnje SHS vlade. Pri ministrstvu policije v beograjski vladni palači so Wranglovci kakor doma in zato ni čuda, da imenujejo Srbijo, oziroma našo državo — «beograjsko gubernijo». Dobro vedo, da se bodo begunci le morali prej ali slej vrniti domov, je začel Wrangel organizirati šole ali kurze, ki zbirajo po Jugoslaviji raztrešene Ruse ter jih uče, kako naj doma v Rusiji širijo caristično propagando ter upor in špijonažo proti današnji ruski vladi. Naši ministri to podpirajo in rus. monarhisti, ki potujejo na razne kongrese z nemškimi in ogrskimi monarhisti, dobivajo od vlade potne liste ter denarne podpore.

Pri beograjski policiji sta nastavljena dva Rusa,

neki pukovnik in pa neki policijski uradnik Tarasovič, ki dajeta beograjski policiji poduk o reakciji ter izvršujeta nadzorstvo nad ruskimi begunci, Pisma, ki prihajajo iz Rusije, cenzurirata in sedaj leži po njunih pisarnah nad 5000 nedostavljenih ruskih pisem.

Ruski caristični nasilneži in mračnjaki so pravi zaupniki in prijatelji današnjega režima, ki jim gre z vsem in tudi v osebnih spekulacijah vedno na roko. Ruski plemiči postajajo upravitelji državnih posestev, nadzorniki, načelniki itd., da se lahko smejijo bedi navadnih ruskih beguncev in pa tudi neumnosti jugoslovanskih siromakov, ki trpijo, da vlada z njihovimi krvavimi žulji redi tuje parazite. General Wrangel si je kupil v Beogradu že tretjo hišo, njegov pajdaš general Müller odpira veliko restavracijo in tako bi lahko našli celo vrsto takih parazitov, ki sijajno živijo v — «beograjski guberniji».

Dokler bo vlada v takih zvezah z ruskimi monarhisti in zarotniki, ni upati, da se ustvarijo pošteni in odkritosrečni odnosi z Rusijo.

Politični položaj.

Vlado je sestavil Pašič iz samih svojih ljudi ter tako po velesrbski radikalni stranki vrgele rokavico celi državi. Radikalna stranka, ki ima 96 poslancev, hoče sama vladati ter ima tako proti sebi 323 poslancev, od katerih je seveda ogromna večina proficentralistična. Ta Pašičev korak ni samo poraz demokratov — tudi Pribečevičeve skupine — temveč tudi poraz in pokop parlamentarizma. Za vladne Turke in za samostojneže je pustil Pašič dvoje stolčkov nezasedenih: za Turke ministrstvo trgovine, za samostojneže pa poljeprivredo in dokler se Turci ne odločijo, ali se naj vsedajo, ali pa ostaneta zunaj, bo vodil trgovino minister pravde dr. Markovič, ki se razume na trgovino itak bolj kot na pravdo, poljedelske zadeve bo pa opravljal minister agrarne reforme. Radikalnemu vladnemu vozu je priprigel Pašič še dva ministra brez portfeljev in od teh je dr. Supilo minister za Hrvatsko, in dr. Niko Zupanič pa minister za Slovenijo. V parlamentarnih krogih se imenujeta dva ministra — «ministra za kolonije», ker s sestavo take vlade je pokazal Pašič, da smatra prečanski svet za kolonije ali za okupirane kraje.

Nasilne volitve. Zagrebška «Slob. Tribuna» piše, kako je Sv. Pribečevič zadnje čase dal večkrat razumeti, da je pripravljen tudi na takozvani «Staatsstreich», na diktaturo in revolucijo, ako bi se uvedel bistveno drugi režim, kakor je njegov in Pašičev. Za slučaj, da bi bodoče volitve prinesle večino, ki bi ne bila ne v njegovem, ne v Pašičevem smislu «državotvorna» in dovolj centralistična, da bi poskusil državo tudi s silo rešiti «pred razsulum», pa če bi bilo treba tudi proti volji večine volilcev in samega parlamenta. Jugoslovanskemu Tiszi oziroma Mussoliniju se seveda hoče za vsako ceno krvi in bratomornega boja, ker se mora pač vsakdo ravnati le po tisti osnovni črti, ki jo je odkazal razvoju države — on s pomočjo Pašičeve velikosrbske ideje. Vemo, da se za volitve vrše v Narodni Obrani in v Orjuni skupne priprave, kako bi terorizirali volilce in tudi za ceno krvi slavno zmagali. Kdor sledi pisavi strogo režimskih in orjunaških listov, ve, da bi bile volitve v skupščino zelo krvave in nasilne, če bi jih imela v rokah Pribečevič in Pašič. — V Sloveniji bi se seveda kak Žerjav ali pa Pucelj trudil, da po macendonski šegi k svoji škrinjici ljudi priganja, od drugih pa odganja, pa to, kar je danes še po južni Srbiji mogoče, se pri nas ne bo obneslo.

Grožnja z diktaturo. Beograjski listi trdijo, da je Pribečevič v demokratskem klubu izjavil, da se mora iti s Pašičem na volitve. Če bodo volitve slabo izpadle za vladne stranke, se bo parlament razpustil in se bodo razpisale nove volitve, nato pa lahko pride — diktatura. Janjič, desna roka Pašičeva in njegov osebni tajnik, pa je izjavil svojim prijateljem, da se bodo pri volitvah uporabila vsa (!) sredstva — ker se oblasti ne sme pustiti iz rok. Dalje se trdi, da se bodo postavili taki predsedniki volilnih odborov, ki znajo po tajnih navodilih spreminjati volilne skrinjice. — Vse te grožnje najbrž niso prazne in bo treba res napeti vse sile, da se napravi konec vedno predrznejšim lopovščinam.

Zadnja rezerva. Beograjska «Pravda», ki je vedno nekaka pokroviteljica socialistov v parlamentu, piše, da za socialiste vstop v vladu ni več načelno, ampak le taktično vprašanje. Tedaj, ko so se v Beogradu združili soc. demokrati in centrumaši, se je že to povdarjalo. Trenutek za vstop socializma v vladu še ni prišel, pa socialisti bi za ceno izpolnitve kakih posebnih zahtev vlado tudi še sedaj podpirali. Tako «Pravda», ki pa pozabi devetim socialističnim poslancem svetovati, naj se požurijo v vladu, dokler so še v parlamentu, ker po volitvah jih ne bo več.

Orientski mentalitet g. Pašiča. Predsednik demokratskega kluba Radović je posetil te dni Pašiča in mu javil, da ne more nobena skupina, ki je glasovala proti vidovdanskim ustavi, vstopiti v novi Pašičev kabinet.

Na to poročilo je zahteval Pašič, naj mu da Radović črno na belem, o čemur govori v imenu svojega kluba. Radović je odgovoril, da je zadovoljen s to zahtevo g. Pašiča, a zahteva tudi ravno isto od njega. In na to se je zgodilo nekaj, kar ugovarja povsem orientalski mentaliteti g. Pašiča. Ker ne daje g. Pašič nič pismenega iz svojih rok, je takoj priznal g. Radoviču, da se bosta razgovarjala brez pismenih obveznosti. Sedaj je Pašič vse demokrate pustil na cedilu.

Po svetu.

Predsednik poljske republike umorjen. Prošli ponedeljek je novi predsednik poljske republike dr. Gabriel Narutowicz prisegel na ustavo mlade republike ter imel ostati na njenem čelu sedem let, v soboto opoldne, ko si je ogledal umetniško razstavo — je bil od zadaj s tremi strelami umorjen od slikarja Niewiadomskiego, političnega fanatika nahujskanega od poljskih plemičev in nacionalistov. Z izvolitvijo pokojnega Narutowicza za poglavarja države so zmagali v Poljski pošteni socialno orientirani elementi ter delovno ljudstvo, propadli so pa plemiči in nacionalisti s svojim protikandidatom grofom Zamojskim in od te strani so padli sedaj morilni strel — zopet dokaz, da goji najhujše nasilje in atentate ravno buržoazija, ki pa ob vsakem, vsled njenega nasilja še tako upravičenem delavskem izgredu toliko vpije o — proletarski diktaturi. Umorjeni dr. Narutowicz je bil rojen l. 1865, bil je kot tehnik mož svetovnega slovesa, politično je bil podobno orientiran kot umorjeni nemški minister dr. Rathenau in zato je tudi podlegel desničarskemu nasilju.

Rusija hoče, kakor pišejo francoski listi, sedanja zapleteni mednarodni položaj izrabiti v svojo korist. Čičerin je glasom teh listov ob priliki svojega bivanja v Rimu nemškega državnega kanclerja pregovoril, naj se francoskim reparacijskim zahtevam upira, kolikor se le da in naj pusti Francijo iti kolikor le mogoče daleč, zato, da bo prišla na ta način v konflikt z Anglijo. To bo koristilo tako Nemčiji kakor Rusiji — Razsodnim in pravicoljubnim ljudem bo pa jasno, da Čičerinu ni bilo treba prigovarjati Nemčije k odporu. Francoska nasilna politika edina izziva nemški govalcev ali cele velike antante privedla premagane, izkoriščane in ogrožene narode in države do tega, da so se začele zatekati k Rusiji po nasvete in oporo.

Svetovni mirovni kongres. Na seji svetovnega mirovnega kongresa v Hagu je predlagal Stöcker (Nemčija), naj se sklene, da imajo strokovne organizacije posebno dolžnost, da v slučaju vojne nevarnosti proglase stavko in da naj za to stavko prično že sedaj s pripravi v finančnem oziru, za kar se naj osnujejo posebni akcijski odbori. Dr. Friderik Adler je izjavil, da smatra za potrebno, opozoriti na to, kaj naj se stori, ako se pri izbruhu vojne nastala splošna stavka ponesreči. Kunsy (Mažarska) se je zahvalil zveznemu odboru za prvi korak, ki ga je ukrenil proti belemu terorju, ko je organiziral bojkot proti Mažarski. Jouhax je odgovarjal v imenu odbora mednarodne strokovne zveze na izvajanja posameznih govornikov, pri čemer je izjavil, da mora ostati odločitev o proglasu splošne stavke v rokah strokovne organizacije.

Beleške.

PAŠIČ GOR — DINAR DOL.

Bolj ko Pašič obvladuje politično situacijo, bolj pada dinar, današnji oblastniki pa le nočejo razumeti, da je valuta odvisna tudi od zaupanja in ugleda, ki ga uživa vlada na zunaj in znotraj. Cela Plavšičeva valutna politika je bila samo navadni režimski trik in če bi bil Plavšič še tako dober finančnik ter njegova akcija še tako poštena, ne bi imeli od nje pravih uspehov, dokler bi imela država Pašičev režim na vratu. Sicer pa tudi Plavšič sam in njegova akcija ni kaj prida in je bilo vse, kar je delal, vredno današnjega režima, kakor nam to opisuje «Radikal» g. Stojana Protiča, ki piše:

«Izvoz dolarjev v Švico je pod upravo g. ravnatelja Balkanske banke v Zagrebu Plavšiča dovršen. — «Vreme» je še v 333. številki zabeležilo, da so ameriškanski dolarji že potrošeni, ter da smo zraven tega prodali izven naše države še 25 milijonov avstrijskih kron v zlatu.

Dokler smo imeli dolarje in zlate krone, je g. Plavšič popravljal dinar. Sedaj pa, ko je zmanjkalo tega blaga, dinar pada, a g. Plavšič molči in poskuša, da zadrži padec dinarja s prepovedjo uvoza. In «Vreme» je svoječasno konstatiralo, da bo dinar stal samo toliko časa na gotovi višini, dokler bomo imeli dolarje in zlate krone.

Bili pa so tudi drugi preroki, ki so trdili, da bo Plavšič našel izgovor za odhod s svojega mesta, ali še le tedaj, ko ne bo več zlatih kron in dolarjev. Mogoče, da bi še ostal, ako bi došel drugi rok dolarjev. Toda na srečo države ti dolarji niso še dospeli.

Gospod Plavšič se čuti utrujenega od velikega na-

pora krog poprave dinarja, on bo odstopil svoje mesto drugemu, a sam se bo vrnil na mesto ravnatelja Balkanske banke v Zagreb, koje mesto bo od sedaj zelo plodonosno, ker se v Zagrebu kakor tudi v Beogradu javno govori, da je Balkanska banka za svoj trud okrog »poprave« dinarja zaslužila 60 milijonov dinarjev. Gospod Plavšič bo sledil vzgladu g. Kostrenčiča, ki se je tudi vrnil iz finančnega ministrstva kot ravnatelj banke. — V dobro poučenih krogih se govori, da bo g. Plavšiča zamenjal g. Levič, ki je bil preje ravnatelj državnega računovodstva. Zanimivo je, da je tudi »Tribuna«, čeravno nekoliko pozno, obsodila postopanje g. Plavšiča. Ona piše: V mesecu in dveh dneh je bilo posojilo, od katerega so videli korist samo nekateri trgovci in — izgleda — med temi največ Balkanska banka, izmetana. S tem, da so pošli dolarji, se je položaj še bolj poslabšal. S takim stanjem je treba zločiti ter nagnati ljudi, ki so zabili glogov kol v uvozno in izvozno trgovino, a dolarje potrošili. Toda potrebno je, da pridejo krivci tudi pred sodišče, da dajo odgovor.

Tako grmi »Tribuna«. Vprašanje pa je: Kdo naj pride pred sodišče? Ali ne on, ki je pripeljal Plavšiča, da izvaža dolarje in zlate krone? Nihče drugi ne, kot vlada gospoda Pašiča. Ona je odgovorna za tako uproščanje dolarjev in zlatih kron. Ni pa tudi nobena tajnost, da je bil gospod Plavšič poklican na to mesto na podlagi priporočila g. Svetozarja Pribečevića. Zlo tiči tudi v tem, da je glavni delničar Balkanske banke Fran Petrič, glasoviti zagrebški izvoznik in podpiratelj demokratskega volilnega fonda in demokratskih časopisov. On je bil glavni eksporter za časa Avstrije kot tudi po preobratu. On je izvažal s svojim dobrim Vinkom Zlataričem dosedaj živila, a glej, sedaj izvažal dolarje in zlate krone.

Strinjamo se s »Tribuno«, da se krivci čimprej postavijo pred sodišče, ali ne verujemo, da bo to napravila vlada, v kateri sedi tudi Sv. Pribečević, nad katerega zmago se je »Tribuna« tako vzradostila.

Tako g. Protič ki je bil prvi, ki je začel Plavšiča razkrinkovati pred javnostjo.

Sedanj članek vsebuje težke obtožbe današnje vlade in tudi posameznih oseb, Protič ne piše kar tako na slepo in če bi režimovci dali kaj na poštenje, bi morali sedaj gledati, da se vse to preišče in pred javnostjo razčisti. Kakor v drugih, tako se najbrž tudi v tem pogledu ne bo ničesar storilo. Režimovci imajo trdo kožo in za krmarja valutne usode so določili sedaj človeka, ki izborno pristojba v Pašičevo družbo. To je Levič — prej Levi, ki je dve leti po Milanu in Trstu špekuliral s padcem dinarja ter si zaslužil milijone. V gospodarskih krogih prevladuje mnenje, tako pišejo celo beograjski listi — da bi ta Levi — sedaj Levič z načelnikom Loewensohnom — sedaj Jakovljevičem napravil še več škode in zmede kot Plavšič. Levi in Loewensohn imata med beograjskimi bankirji izvanredne rodbinske in druge zveze in če se vselita v finančno ministristvo, pomeni to, da ne prevzema samo finančni minister ampak celi ministrski svet svojo odgovornost za padanje dinarja in za raznovrstne afere, ki se že pojavljajo, ali pa se še le bodo.

Kdo bo vodil volitve? To je vedno največje državno pravno vprašanje med kandidati za ministrske stolčke v morebitni volilni vladi. Pašič z njemu lastno in bolj-ših stvari vredno trmoglavostjo z vsemi sredstvi stremi za tem, da prepreči vsako vladno kombinacijo in da v kljub temu obdrži mandat za sestavo nove vlade, seveda — iz njemu zvestih radikalcev in Pribečevićem kot notranjim ministrom. Parlament bi seveda bil razpuščen in še ta okrnjena in slaba kontrola nad državnim gospodarstvom bi s svojo smrtjo pospešila razmah »postranske zarade.« Niti Pašič, niti Pribečević, nista tako naivna, da bi volilci s samim tem dejstvom, če so v volilni vladi revizionisti ali protirevizionisti, volili revizionistično ali protirevizionistično; vsaj pri nas ne. Gre veliko bolj za to, da se že napolnjene volilne fonde za protirevizionistične stranke zvrhoma nasuje in da se more vpreči v volilno agitacijo državno uradništvo. V Srbiji so pri volitvah kmetje že vajeni tega, da za njih voli — policijski pisar. Ta pisar pa je orodje svojega ministra notranjih zadev. Zato je glavna stvar pri vseh volilnih pripravah vladnih struj, da so »okružni in srezki načelniki« pravilno razpostavljeni, kakor figure na šahovski deski pred matiranjem — kralja.

Kaj pa to pomeni? V prilogi »Službenih Novin« št. 276 z dne 9. t. m. je objavljen med drugim tudi »zakon, s katerim se do splošne ureditve izpreminjajo predpisi o lovskih kartah v področju pokrajinske uprave za Slovenijo.« Ta zakon, dobro zabeljen z neslovenskimi spakedrankami, kar mrgoli tiskovnih pomot. Najlepši pa je zadnji odstavek čl. 2 tega baje v slovenščini objavljenega zakona, ki se glasi: »S Srbsko lovsko karto je združena tudi pravica do nošenja lovske puške.« Torej tisti, ki ima slovensko lovsko karto (?!), nima pravice nositi lovske puške, ali z drugimi besedami: samo Srbi morejo streljati po Sloveniji. Ko bi končno samo Srbi streljali kozle po Sloveniji, naj bi že bilo, ker bi jim kmalu minilo to veselje. Nikakor pa ne moremo mirno preko tega, da sta tako kozlarijo (Bog nam grehe odpusti) podpisala agromerkurijane: Žerjav in velikolaški mesar Pucelj. Prav nič se ne bomo čudili, če nekega lepega dne podpišeta še svojo vsaj politično smrtno obsodbo, za katero se prav temeljito že zdavnaj pripravljata: saj itak ne čitata družega, kot številke prejetih tisočakov iz državne blagaine. Ko je blagajnik v finančnem ministristvu prvič dobil v roke Puceljevo ministrsko »priznanico«, je moral mobilizirati vse svoje pomočno osebje, da so preštudirali nje-

gov mesarski podpis s — povečalnim steklom. Drugič pa je v državni tiskarni neki hudomušnež, videč pred seboj par kavk, promoviral poljoprivrednega ministra s podpisom »dr. Ivan Pucelj.« Zato pričakujemo z vsoto gotovostjo pojasnila, kaj je pravzaprav s to »srbsko lovsko karto«?

Značilna naredba. Ministri so sklenili, da naj se koncem leta obdaruje vse žandarje, ki med letom niso bili kaznovani. Razglasila se bo tozadevna naredba, za sedaj pa nam še ni jasno, ali bodo samo v Srbiji ali pa tudi drugod obdarili nekaznovane žandarje, gotovo je pa to, da bo pod režimom, kakršnega imamo sedaj, kmalu treba ob nekaterih krajih z lučjo ob belem dnevu iskati poštenjake v upravnih službi, ker razni ministri na take in podobne načine ubijajo in zasmehujejo poštenje, poštenim uslužbencem pa ne dajo življenskih sredstev ter jim celo korupcijo priporočajo kot edini izhod iz bede. Slovenskim orožnikom ni treba upati na darila za nekaznovane, ker je med njimi morala še zelo visoko in si vlada radi nje noče delati stroškov.

Zadružni kongres v Splitu.

Vse Zadružne zveze v naši državi — 12 po številu — so se leta 1919 združile v Glavni Zadružni Savez v Beogradu. Ta Savez, ki šteje nad 4100 kmetijskih zadrug v naši državi kot članice posameznih zvez, prireja vsako leto ob priliki svojih občnih zborov zadružne kongrese. Vršili so se dosedaj občni zbori združenih s kongresi v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in letos od 8. do 10. decembra v Splitu. Na teh zadružnih zborovanjih se razpravlja o vseh perečih zadružnih vprašanjih, razpravlja se o načinu, kako povzdigniti zadružništvo, zastopniki zadrug sklepajo o zadružništvu in vobče kmetijstva se tičočih zakonskih načrtov, na javnih zadružnih kongresih se razpravlja o najbolj perečih gospodarskih vprašanjih pokrajine, v kateri se kongres vrši.

Tri dni trajajočemu posvetovanju je predsedoval dr. Korošec, ki je bil leta 1919 izvoljen za predsednika. Glavnega Saveza in na občnem zboru v Splitu po končani triletni poslovni dobi ponovno izvoljen za predsednika te, celo državo obsegajoče mogočne zadružne organizacije.

Razpravljalo se je o velikem delu, katero je Glavni Zadružni Savez izvršil v preteklem letu; med najvažnejše spade delo za uresničenje vseh zadružnih zadev, katere je lansko leto kongres v Ljubljani označil kot velevažne. Izvršile so se revizije raznih Zadružnih zvez, sestavila so se izčrpna poročila o stanju zadružništva v posameznih pokrajinah. Dobil se je dragocen statistični material za nadaljnje zadružno delo. Kot zastopnik Zadružne zveze v Ljubljani je podpisani odobral veliko zaslužno delo Saveza, osobito prirejanje anket glede prehrane pasivnih krajev, carinske, osobito izvozne politike, glede načrta novega davčnega zakona, glede pogodbe s Čehoslovaško v zadevi izvoza vin. V nadaljnjem svojem govoru je opozarjal na to, da treba vse storiti, da se ožive zadrug, katerih cen traja je v Budimpešti, to so zadrug v Vojvodini, na Hrvatskem, v Medžimurju in Prekmurju, da treba čim prej rešiti vprašanje naložb slovenskih posojilnic pri Verbandu in Gradcu, opozarjal na nujno potrebo zadružne propagande v pokrajinah, v katerih izkazujejo denarne zadrug le malo hranilnih vlog, priporočal ustanovitev penzijskega fonda za zadružne uradnike, prireditve revizijskih konferenc za obravnavo važnih zadružnih vprašanj. V nadaljnji razpravi se je omenilo, da nekatera trgovska sodišča, na primer Okrožno kot trgovsko sodišče v Mariboru, napačno tolmačijo člen 262 finančnega zakona za leto 1922-23. Sklenilo se je, da izvrši Glavni Savez revizijo vseh zadrug, katerih centrala se nahaja v Budimpešti in da po končani reviziji napravi vse potrebne korake v svrhu oživljenja zadružništva v omenjenih pokrajinah, kakor tudi, da se davčne in sodne oblasti s posebno vlogo opozore na ugodnosti, katere vsebuje člen 262. fin. zakona in katere morajo vse oblasti priznati zadrugam. Na občnem zboru se je grajalo, da je dala država za vse Zadružne zveze v celi državi le 400.000 dinarjev podpore in da premalo skrbi za vzdrževanje Glavnega Saveza, katerega stroški znašajo letno 380.000 dinarjev. Z ozirom na velevažno nalogo zadružništva za gospodarsko povzdigo kmetijskega stanu kot najštevilnejšega stanu v naši državi se sklone poziv na vlado, da v bodo če izdatnejše podpira zadružništvo. Dolga debata se je vršila v zadevi ustanovitve Glavne zadružne banke. — je vršila v zadevi ustanovitve Glavne zadružne banke. Podpisani je opozarjal na težkoče, s katerimi so se morale boriti Zadružne banke v drugih državah, opisal je razmere pri nas in priporočal ustanovitev Glavne kreditne zadrug, katere ustanovitev je potrebna z ozirom na nujno potrebno rešitev vprašanje kmetijskega kredita in z ozirom na potrebo denarne poravnave med posameznimi Zadružnimi zvezami. Naroči se upr nemu odboru Glavnega Saveza, da vse potrebno ukrene, da se čimprej ustanovi Glavna kreditna zadruga.

Velepomembno za posvetovanja v Splitu je bilo dejstvo, da se je zbranim zadrugarjem predložil načrt novega zadružnega zakona, katerega je sestavil načelnik v poljedelskem ministristvu g. Mil. Stibler. Za zadrug se do sedaj v veljavi razni zakoni, kakor srbski avstrijski, ogrski, črnogorski itd. zadružni zakoni, ki se znatno razlikujejo drug od drugega; v interesu enotnosti, v interesu povzdige zadružništva je, da se za vse zadrug v državi ustvari enoten zadružni zakon. Iz tega stališča pozdravljamo nov zadružni zakon, ki vsebuje mnogo koristnih določb, katere na primer je imel srbski ali nemški zadružni zakon, katere so pa manj-

kale v avstrijskem zadružnem zakonu, pozdravljamo ga, ker odpravlja marsikatero nejasnost, katero dopušča do sedaj veljaven avstrijski zadružni zakon. S se delovanjem vseh zadružnih krogov je upati, da se bodo pomanjkljivosti predloženega načrta odpravile in bo nov zadružni zakon odgovarjal vsem potrebam zadružništva. Načrt je v mnogih ozirih potreben, ker mnoga vprašanja niso zadosti precizno formulirana, potrebno je z zakonom urediti mnoga vprašanja, katere zahteva ozir na zadružna načela, treba mnogo preveč birokratične določbe izločiti, ozir. omiliti, treba v vprašanju centralizacije zadružništva upoštevati obstoječe razmere v sedanjosti in upoštevati praktične razloge i za bodočnost, treba v interesu kardinalnega načela zadružništva — samouprave in lastne odgovornosti — znatno zmanjšati vpliv države na zadružništvo. Ker se je sklenilo, da naj vse Zadružne zveze do konca januarja pošljejo Glavnemu Savezu vse svoje pomisleke glede načrta zakona, je upati, da se bo dalo doseči, da se na podlagi načrta ustvari praktičnim potrebam odgovarjajoč zadružni zakon, ki bo onemogočal, da postane zadružništvo birokratična, preveč centralistična od vlade popolnoma odvisna ustanova.

Dolgotrajnih zadružnih posvetovanj dne 8. in 9. decembra so se udeleževali zastopniki vseh Zadružnih zvez, kongresa 10. t. m. pa razun imenovanih zastopnikov par sto dalmatinskih zadrugarjev. Ravnatelj J. Antičević je podal jasno sliko o razvoju in stanju zadružništva v Dalmaciji, gg. Praprotovič in vodja srbskega zadružništva M. Avramović sta razpravljala o vinski produkciji, vinski krizi in o vinarskih zadrugah. Sprejela se je resolucija, ki poziva vlado, da ukrene vse potrebne korake, da se omogoči vnovčenje in izvoz vina. Jako zanimiva so bila predavanja g. Ozanič o ribarstvu in ribarskih zadrugah ter o uljarstvu in uljarskih zadrugah. v debati, ki se je vršila na podlagi teh dveh predavanj, so se obravnavala najbolj pereča vprašanja Dalmacije, kakor prehrana, dovršitev unske in liške železnice, zaposlenje ljudstva pri javnih delih in sprejele tozadevne resolucije. Obravnaval se je nadalje novi načrt davčnega zakona in v daljši resoluciji začrtale smernice davčne politike ter stališče kmetijskega stanu z ozirom na predložen načrt davčnega zakona.

Razprave in sklepi zadružnega parlamenta v Splitu so spet mnogo pripomogli k nadaljnjemu zblizanju in medsebojnemu spoznavanju, so nam dali vpogled v delo ogromne zadružne organizacije, so nam pa tudi dali praveč za bodoče delo in začrtali program za najbližjo bodočnost. Zadružni kongres v Splitu je vodilne kroge v državi opozoril na njih dolžnost, da pospešujejo v izdatnejši meri ko doslej, zadružništvo, je opozoril tudi celo javnost, da kljub momentani premoči kapitalizma zadružništvo kot protitež proti kapitalističnim organizacijam, kot gospodarska opora srednjega stanu, deluje naprej po začrtani poti, vtil pa je tudi novega poguma zadružnim delavcem, ki vztrajajo in vodijo boj za osamosvojitve srednjega stanu do končne zmage.

Prihodnje leto se vrši zadružni kongres v Celju. Vlad. Pušenjak.

Onevne novice.

Kap je zadela č. g. o. Rudolfa Marolt, kapucina v Celju danes, pondeljek tako nesrečno, da je umrl. Pogreb blažopolnika se bo vršil v sredo.

Značilna izjava. »Narod« od 15. t. m. je zapisal te le značilne besede: »Ako hočemo protiklerikalne stranke pri nas izvojevati (pri prihodnjih volitvah) vsaj delen uspeh, bo treba koncentrične akcije vseh onih, ki jim je na srcu blagor naše ožje domovine in blagor našega naroda.« Iz ravnokar navedenih besed odseva vsa upravičena zavest slabosti vseh takozvanih naprednih v boju s klerikalnim zmajem. Ljubljanske volitve so tudi starino »Narod« uverile, da bo treba v prihodnje za dosego vsaj delnih uspehov koncentriranje vseh protiklerikalnih sil. Slovenski demokratje se prav dobro zavedajo, da jim potekajo zadnje minute političnega življenja

Državna skrb za vojne siromake. Beograjski Ratni invalid piše o državni skrbi za vojne sirote sledeče: Središnji invalidni odbor je javil, da propadajo vojne sirote po državnih domovih, oslepijo in počasi umirajo. Radi tega poročila Središnjega odbora sta se podala dva delegata v državni dom za vojne sirote v Šabcu. To, kar sta našla in videla ta delegata in javila Središnjemu odboru, bo ganilo vsacega, ki bo to čital v prihodnjih številkah »dnevnega invalida«. V vlažnih celicah, skoro oslepela deca so po državni zanikrosti dovedena na rob telesnega propada. (Za celo zadevo. ko bo priobčena v oficijelnem glasilu vojnih invalidov. se bomo pobrigali in prinesli o izjavi zgornj omenjenih delegatov natančno poročilo. Op. ured.).

Tujci prednjačijo pred domačini. Iz Vurberga nam pišejo: V vurberški grad pridejo zopet Rusi in sicer rdeči križ. Naša vlada je torej poskrbela za te ruske goste in sicer tako le: vurberški interese agrarne reforme dobivajo iz grajščinskih gozdov drva in sicer 500 interesentov dobi v celem 640 m, na eno družino pride komaj 1 meter ter par polen. Iz Beograda pa so takoj nakazali za ruski rdeči križ 200 m in sicer na račun domačih interesentov, katerim bo ostalo sedaj še samo 440 m, — ne bo prišel niti en meter na družino. Lepa se godi pri nas, kjer se odvzemajo drva davkoplačevalcem in podarijo tujcem. Prav nič se ne bomo čudili, ako bodo začeli lepega dne razdeljevati zemljo vurberške grajščine mesto med domačine med — Ruse.

»Orel ubil Sokola«. Pod tem zaglavjem sta blatila »Tabor« in »Jutro« Orle. Od Sv. Lovrenca na Drav.

polju smo prejeli o celém slučaju sledeče obvestilo: Dne 14. t. m. smo pokopali Rudolfa Frank, 26 let starega kmetskega sina. Frank je pred nekoliko tedni udaril po glavi Orla s teležnikom po glavi, kakor smo poročali v »Straži«. Dne 12. t. m. je bila v Ptuj radi udara in radi tatvine Bošlekovca Anze obravnava. Ko so šli fanti je domu, iz Ptuja, so si bili dobri med seboj. Naenkrat pa Frankov Dolfek zavratno udari Franca Kozodercu po glavi tako, da se je ta onesvetil in obležal, potem je Dolfek napadel Antona Krajnca. Dolfek je imel s seboj tak nož, s katerim koljejo svinje. Krajnc se je branil in branil tako, da je Dolfek obležal, bil odpeljan v Ptuj v bolnišnico, kjer je umrl. V bolnišnici je tudi Kozoderc. Obravnava pri sodnji bo pokazala resnico. Sokolska stranka danes vpije: Orel je umoril Sokola. A naša stranka pravi, da je Orel Krajnc segel po samobrani in si obranil življenje. Dolfek je že leta 1921 udaril Martina Murko pri Sv. Lovrencu po glavi tako, da mu jo je prebil in je udarjeni tudi umrl. Zato pravijo pošteni ljudje o Dolfku: Kdaj je hruška zrela, pade. Dolfek je imel slabo izrejo, ali bolje, nobene. Oče je bil štajercijanec, sedaj pa samostojnež. Zato je njegova hiša sokolsko gnezdo. Pri pogrebu se je zbral ves sokolski Izrael, 6 Sokolov v kroju z naraščanjem. Imeli so napise na trkah: Zadnji zdravo. Krščanski ljudje pravijo, da je neumen ter zmeden tak napis, ker mrtve mu ne more pameten človek zeleti zdravo, ampak Bog mu naj da večni mir in pokoj. Toliko je na celi zadevi resnice, več bo še odkrila sodnijska obravnava.

Veselo in žalostno od Sv. Jurija ob Šč. Jurjevčani smo imeli spet enkrat lušno, pravo komedijo. Gospod Pucelj so nam jo napravili v nedeljo, dne 10. decembra. Kateri so bili zraven, lahko potrdijo, da je bilo res lepo gledati veselega g. ministra, kako so se trudili dokazati, da je samo Samostojna prava kmetska stranka, druge pa so vse za nič. Kdor se zdaj tega ne verjame, se bo kesal za 20 let, ko bodo dali vsi prav samostojnežem. Torej med preroke so že šli visoki gospod iz Velikih Lašč. Pa je vse vkup le farbarija, kakor njihovo dokazovanje nedolžnosti pri volovski mešetariji in prašičji kupčiji. Njihov adjutant Dobnik je govoril o samem izvozu in uvozu, o rastočih bremenih, ki se ljudstvu nalagajo, pa je molčal. Samostojna gospoda se pač na drugo ne zastopi, ko na kšefte, ki nesejo lepe denarce. G. Pucelj so odnesli gotovo lepe utise od Sv. Jurija. Pa še naj spet kaj pridejo, če prej ne, takrat, ko bodo izvozili prasce! — Na praznik Brezmadežne je vzel Bog k sebi dobro ženo in blago mater Fraso, ki je podlegla pljučnici. Bila je odločna ženska, priljubljena pri sosedih in znancih. N. v. m. p. — Letošnje jesen smo nadaljevali delo za Društveni dom. Ker smo se bali, da nam je okoli 130.000 opeke nateklo, smo jo razložili. Strah je bil prazen, opeka je dobro žgana in lepo ohranjena. Prej so se veselili nasprotniki, češ, polovico opeke bo za nič, zdaj pa raste našim pogum, ko hodijo mimo dveh mogočnih skladov, pravih trdnjav. Roke so krvavele, rdele od mraza, pa vse je zdaj pozabljeno. Fantje in dekleta so se kosali, kdo bo več napravil. Bolehnečičani in Okoslavčani so odnesli prvenstvo. Bog plačaj tem in vsem, ki so kaj žrtvovali in pripomogli k temu, da se je spravila opeka v red in pod streho! — Na gostiji Stranjšak-Vrbnjak so gostje pri zabavni igri »Klicanje fajmoštra« zložili lepo svoto za društveno knjižnico. Vsa čast jim! Za ta denar in tistih 6000 K, ki smo jih izkupili pri tomboli, se naročijo knjige, po katerih sega pridno izobrazba in razvedrilazeljna mladina v dolgih zimskih večerih. Članom se dele knjige ob nedeljah pred večernicami. Segajte po njih ter jih čuvajte!

Velika tatvina v Očeslavcih. V noči, dne 14. t. m. so vlomili v poslopje g. Alojzija Kreft v Očeslavcih ter odnesli vso obleko in posteljno perilo v skupni vrednosti čez 150 tisoč kron. Nameravali so tudi vlomiti v trgovino g. Jožefa Herman, pa se jim ni posrečilo. Pripomni se, da je to že sedaj tretja velika tatvina v istem posloju. Vlomilec so že na sledu.

O avtomobilskih aferah pripoveduje sarajevska »Pravda«. V Sarajevu in Nišu so potom licitacije prodajali vojaške avtomobile, pozneje pa licitacije, ozir. kupčije, pri katerih so zmagali prečani, razveljavili ter avtomobile še enkrat prodajali Srbom po nižji ceni kot prvič.

Uničeni milijoni. Pod tem naslovom prinaša »Politika« dopis iz Bitolja, v katerem se spominja dopisnik strahovite eksplozije v Bitolju in kritizira na to delo naših vojnih oblasti, ki pošiljajo v inozemstva razne komisije za nabavo vojnega materiala in vsaka teh komisij si privoščijo kako umazano afero. Dopisnik pride do zaključka, da je dosedanja nemarnost vojnih oblasti, ki so puščale po raznih mestih naše države v nemar vojni material že 4 leta in niso vodile o tem takozvanem vojnem plenu prav nobenega računa. Bivši vojni minister je pošiljal komisijo v inozemstvo za nakup vojnega materiala, istodobno pa je tudi odredil, da uniči komanda za upravo vojnega plena nepregledno velike množine artilerijske municije. Zgoraj omenjena komanda obstoja v petem letu, odkar je minula vojna, samo v Bitolju, in uničuje pretežno večino takega materiala, ki bi se pri strokovni izobrazbi naših častnikov prav lahko uporabil za oborožitev naše vojske. Bolj nerabni material pa bi se vsaj lahko vnovčil kot staro železo. A naša vojna uprava uničuje kapital, ki bi se dal dokaj dobro uporabiti za naše razmere in potrebe. Glavni cilj, kakor pač dokazuje dosedanje delo, naših vojnih oblasti je, razsinavanje državnega kapitala v inozemstvu, doma pa brezsmiselno uničevanje vojnega plena, ki bi bil tudi za nas pri količjak pametni upravi tako uporaben.

Potres krog Prizrena. Ze dalje časa prihajajo iz južno srbskih krajev poročila o večjih in manjših potresnih sun-

kih. Dne 11. t. m. so občutili močen potres v okolici Prizrena. Od potresa je trpelo največ selo Rustenci, v katerem se je zrušilo 20 hiš. Največ je trpela živina, a tudi več človeških žrtev je bilo. Potresni sunki se ponavljajo in povzročajo nepopisen strah v že itak poplazenem ljudstvu.

Izvanrednost med komiti. Iz Veleša poročajo, da so stirje komiti zloglasnega vojvode Ilje Kušević iz Veleša ubili Kuševića in še dva druga svojca ter se na to predali oblastim. Uboj so izvršili radi tega, da bi uplival ta čin olajšujoče na njihova dosedanja komitska razbojništva. Ta novica je težko verjetna.

Nove učne knjige za meščanske, srednje in višje razrede osnovnih šol so pravkar izšle v zalogi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani za sledeče predmete: Zgodovina za meščanske šole I. del. Stari in srednji vek. Spisal ravnatelj Josip Brinar, cena 18 dinarjev. Knjigo je odobrila pokrajinska uprava za Slovenijo, oddelek za prosveto in vere dne 1. decembra 1922, št. 4648. Drugi del te knjige obsega novi vek in velja 18 dinarjev. Prededobrenje pokrajinske uprave je izšlo dne 17. julija 1922, št. 2755. Zemljepis za srednje šole I. del. Spisal Milan Pajk, tretji natis priredil prof. Jože Kržišnik. Cena 18 dinarjev. Pokrajinska uprava je odobrila knjigo dne 1. decembra 1922, št. 4648. Francoska vadnica II. letnik. Spisal rd. Franc Sturm, velja 36 dinarjev. Pokrajinska uprava je odobrila knjigo dne 22. novembra 1922, št. 4582.

Iz Maribora.

IZ SEJE MARIBORSKEGA OBČINSKEGA SVETA.

Pretekli petek zvečer je imel občinski svet svojo več ali manj redno sejo. Na njej se ni obravnaval proračun, kar bi bilo koristno in potrebno, pa tudi nujno, temveč le nekatere tekoče reči. Največ zanimanja in časa je zavzela dr. Verstovšekova interpelacija v zadevi provizije, ki jo je prejel iz občinske blagajne socialnodemokratski občinski svetnik Kolbesen.

Zupanova napačna taktika.

Ko je prečital gospod župan dr. Verstovškovo interpelacijo, je skušal preprečiti razpravo s kratkim pojasnilom in predlogom socialnodemokratskega kluba, naj se sestavi iz obč. odbora komisija, ki zadevo preišče in potem poroča. Občinski odborniki SLS so ostro in živahno ugovarjali in ker župan ni pripustil razprave o interpelaciji, čeravno je bilo to do zadnje seje običajno, se je dr. Verstovšek oglašil k predlogu in pojasnjeval Kolbesenovo korupcijsko provizijo.

Kaj se je dognalo? Iz ostrega dr. Verstovškovega govora in pojasnil drugih govornikov je bilo takoj jasno to le:

1. Občinski odbornik Kolbesen je prejel kot obč. odbornik provizijo za »mešetarstvo« pri nakupu zemljišča Wolf-Jelek. 2. Župan je dal provizijo svojemu klubovemu pristašu in članu izplačati brez vednosti občinskega odbora. Provizijo in izplačilo je ugotovil pri reviziji mestne blagajne vladni svetnik Kremenšek, od pokrajinske uprave.

3. Župan je ali iz površnosti ali iz drugih nagibov pri svoječasi seji poročal o nakupu tako, da je občinski odbor sklenil odobriti nakup in plačati kvadr. meter po 65 kron čeravno bi ponudniki glasom Scheidbachovega pisma pristali tudi na ceno 60 kron.

To troje je za nas in za vse Mariborčane, seveda tudi za pristaše socialne demokracije važno in prav nič ni bilo primerno govoriti o tem, da so zastopniki SLS hoteli uganjati demagogijo. Mi hočemo čiste račune in moče čistih rok, mi hočemo, da je vsak za svoja dejanja odgovoren in to stališče bodo naši zastopniki zastopali vselej in povsod.

Bahun skuša prati zamorca. V obrambo župana in Kolbesena je vstal v imenu socialno-demokratskega kluba g. Bahun in s svojo nesrečno in nespretno brambo spravil še drugo afero na dan, kako je namreč obč. uslužbenec ovajal nekega mariborskega obrtnika iz go-le maščevalnosti in kako je brez zasliševanja bila nad tem izrečena celo velika kazen.

Mestna hranilnica v občinskem svetu. V zadnji siji občinskega sveta se je pošteno »žehtalo« gospodarstvo v Mestni hranilnici. Dr. Irgolič, kateremu se je že za časa gerentstva očitalo, da je spravil hranilnico ob rob propada, je, kakor je javnosti znano, to ubogo hranilnico še bolj zapletel v težave. Izposodil si je kot predsednik ravnateljstva hranilničnega denarja kar 3 milijone, da je s tem denarjem špekuliral. Mi smo to postopanje dr. Irgoliča ostro in odkrito ožigosali in dr. Irgolič je izginil iz hranilničnega odbora, ker je moral iti. Izstopil je pa tudi iz upravnega odbora g. Ivica Vidmar, ker je spoznal slabo gospodarstvo v hranilnici in ni hotel več nositi odgovornosti za to. Mesto dr. Irgoliča in g. Vidmarja je upravni odbor izvolil v načelstvo hranilnice dr. Kodermana in dr. Dernovskega, ki bi jih moral občinski svet potrditi. Občinski svet pa je sklenil, da ne priznava pravil Mestne hranilnice in da radi tega tudi ne potrdi predlaganih odbornikov. Tako je propadel pristranski predlog Mestne hranilnice. Seveda dr. Koderman bo vkljub temu vstopil v odbor, četudi ga je občinski svet odklonil, kajti pri hranilnici je zasledil polno korito, iz katerega se bo dalo žreti in zaslužiti najmanj pol milijona kron in še več. O dr. Dernovšku pa smo prepričani, da bo odklonitve srčno vesel in se ne bo vsiljeval v odbor, ker po našem mnenju nikakor ne spada med pisano družbo, ki je zbrana krog hranilničnega korita.

V preiskovalno komisijo so bili izvoljeni zastopniki vseh strank, in sicer je poslala v komisijo vsaka stranka po enega člana in enega namestnika. Slov. ljudska stranka je označila kot svoja zastopnika dr. Jerovskega in Žebota.

Pri svojem govoru pa je dr. Verstovšek še namignil, da bo pri proračunski debati razkril še razne druge nepravilnosti pri poslovanju.

Bahun promoviran za doktorja. V petkovi seji občinskega odbora so volili tudi razne komisije, odnosno odbore. Pri tej priliki je prav zafrkljivo iz zadnje vrste socialističnega kluba prišel glas: za nas pa naj bo dr. Bahun. Tako je bil na magistratu promoviran sodrug Bahun; najbrž se je hotel drug sodrug maščevati, ker je tako nesrečno in nespretno branil Kolbesena.

Med člani socialno demokratskega kluba je med razkrivanjem Kolbesenove umazarije vladalo začudenje in nevolja nad vodstvom. Očividno niso bili o aferi poučeni in so prišli v silko zadregu, ali naj kratkoma začnejo brati levite svojim voditeljem, ali pa naj krijejo Kolbesenove provizijske nečednosti. Posebno živahno je reagiral osebno pošteti Krajnik.

Der biedere Schmiderer. Ko je kritiziral dr. Verstovšek županovo postopanje v zadevi Kolbesenove provizije, je rekel med drugim tudi, da bodo morali imeti v poslovanju na županskem stolu pojme in metode, da se bo reklo zopet o mariborskem županu, kakor nek-daj: Auf den Bürgermeisterstuhl sitzt der biedere — Schmiderer. Socialni demokrati so po nepotrebnem zagrnali vris, da hočemo mi Nemca, saj oni s svojimi voditelji in s svojo preteklostjo in sedanjostjo pač nimajo prav nobene legitimacije, učiti nas narodnosti. Pač pa je iz afere Kolbesen razvidno, da se imajo oni učiti morale solidnega poslovanja, kakor jo je imel svojčas Schmiderer.

Kako dolgo se bo obstala mestna hranilnica? Mestna hranilnica v Mariboru obstoji le tako dolgo, dokler mariborska občina jamči za vloge. Ako občina odreče jamstvo, potem hranilnica takoj preneha, ker brez jamstva ni nobena hranilnica več. Mariborska občina je že pred 9 meseci zahtevala od Mestne hranilnice tako spremembo pravil, da bo samo občinski svet odločeval v hranilnici, ter nastavljal in nadziral uradnike in njihovo delovanje. Kajti če občina jamči za zavod, potem zahteva pravica, da ima tudi popoln vpliv na hranilnico. Demokrati okrog hranilnice pa se do danes niso spremenili pravil v tem smislu, ker potem, seve, izgubijo polno korito, okrog kojega zdaj sedijo in se mastijo. Zato pa je v zadnji seji na predlog dr. Jerovškega občinski svet sklenil: Ako mestna hranilnica do 1. februarja 1913 ne spremeni svojih pravil tako, kakor zahteva občina, potem občinski svet odpove jamstvo. Iz tega sklepa sledi torej: Če Voglar in drugi demokrati, ki danes sedijo v mestni hranilnici, tekom enega mesca ne privolijo v spremembo hranilničnih pravil, potem bo konec mestne hranilnice, ker izgubi jamstvo. Mogoče, da se bodo demokrati vendar le spametovali, ker drugače pritirajo tekom enega mesca hranilnico naravnost v pogin. Kajti če hranilnica nima več jamstva za vloge, potem bodo prišli vlagatelji in bodo zahtevali vloge nazaj. Hranilnici pa bi bilo čisto nemogoče izplačati vse hranilne vloge, ker ima 40 milijonov vlog zabutih v vojna posojila in druge nič vredne papirje, tako da bi vlagatelji namesto gotovega denarja k večjemu dobili za dve tretjini svojih vlog vojna posojila in avstrijske papirje. Zato odkrito kličemo demokratom: Pamet, pamet in zopet pamet, da s svojo trmoglavostjo ne ubijejo hranilnice in ne pahnejo vlagateljev v nesrečo.

Nova hranilnica v Mariboru. Stara občinska, sedaj Mestna hranilnica je postala navadno korito za demokrate, ki jo molzejo kolikor se da. Saj so imeli še pred kratkim razni odborniki in člani ravnateljstva ozir. člani načelstva Kreditnega društva od Mestne hranilnice izposojenega denarja skupno nič manj kakor blizu 7 milijonov kron, tako, da se zdi, kakor da je hranilnica samo za to ustanovljena, da daje raznim demokratskim odbornikom in načelnikom posojila v špekulacijske namene. Samo bivši načelnik dr. Irgolič si je izposodil 3 milijone! Radi takega gospodarstva ljudstvo seveda vedno bolj izgublja zaupanje v staro Mestno hranilnico. Zato so se zbrali ta teden merodajni dožje v Mariboru na poset, da ustanovijo prej ko mogoče novo hranilnico, ki bo uživala zaupanje pri ljudstvu!

Shod Slovenke ljudske stranke za Maribor se vrši danes zvečer ob pol 8. uri v Gambinovi dvorani. Govorijo dr. Leskovar, dr. Jerovšek in poslanec Žebot.

Predavanja Krščansko socialne zveze v Mariboru. V petek, 22. t. m. ob pol 8. uri zvečer govori gospod profesor dr. Kovačič v Lekarniški ulici 6 o kulturnih razmerah na pravoslavnem Balkanu. Predavatelj je naš najboljši zgodovinar, za to pričakujemo polnoštevilne udeležbe.

Prijateljski sestanek obrtnikov je prihodnjo sredo, dne 20. decembra v Schrottovi gostilni na Koroški cesti.

Mariborski obrtnik nam piše: Iz Beograda sem dobil že drugič od ministrstva za trgovino in industrije pismo z zahtevo, naj poroča o svoji obrti ter poda statistične podatke, kaj dela, koliko izdeluje, kje nabavlja surovine, kakšne inštalacije ima, kdo razun njega v državi izdeluje iste predmete, katere želje ima glede carinskih tarifov in sodelovanja ter pomoči države, kako mu sploh uspeva obrt. Obrtnik je na prvo pismo odgovoril, druga pa izročil nam. Odkrito moramo povedati, da bi se pri nas vsak vaški pastir boljše lotil zbiranja statistike, kakor ti strokovnjaki v ministrstvu. — Ta vprašanja so popolnoma podobna jutranjemu pozdravu med vljudnimi balkanskimi ljudmi: »Kako ti, kako otac, kako majka, kako deca« itd. Koristijo seveda tudi ravno toliko, pač pa nas veliko, veliko stanejo. Beograjski »pozdravi« so dragi, a mili nam niso.

Ljudski oder v Mariboru. Ob izredno veliki udeležbi, ki je je pač najlepši dokaz zanimanja in tudi potrebe te usta-

noye, se je vršila v petek, dne 15. t. m. v prostorih Silošne uradniške menze (Kazino) ustanovna skupščina Ljudskega odra v Mariboru. Potek skupščine je dokazal, da lahko z zaupanjem zremo v bodočnost ljudskega gledališča v Mariboru. Navdušenje idealnih ženskih kot moških moči, ki so ta večer pristopile k Ljudsk. odru, nam je porok, da imamo opraviti z resno za res umetniškimi cilji stremeko diletantsko gledališko organizacijo. — Artistično vodstvo je skupščina poverila ustanovitelju Ljudskega odra v Mariboru (bivšemu upravniku Ljudskega odra v Ljubljani) g. Ivo Peršuhu, ki bo začasno vodil tudi upravo. — Vsi podatki glede novih članov (članic) itd. so razvidni z oglasov na oglasni deski v Narodnem domu.

V hlebu kruha skrit denar. V nočnem brzovlaku od petka na soboto so mariborski cariniki zalotili bosanskega lihotapca, ki je hotel v hlebu kruha skrbno skritih 175 tisoč dinarjev preko Maribora odnesti v Avstrijo. Bosanec so odvzeli in zaplenili lepe tisočake in če ne bo mogel plačati globe stotisoč dinarjev, bo moral sedeti najmanj eno leto. O lihotapcu pravijo, da je žid iz Bosne. Včasih le ujamejo katerega bolj mastnega pod palcem tudi mariborski cariniki, ki bodo poželi tudi v tem slučaju lepo nagrado.

Tajinstven razbojnik. Dne 30. novembra okoli 7. ure zvečer je bil g. M. od treh, boljše oblečenih moških na cesti Maribor-Lajtersberg napaden, napadalci so zahtevali od njega denar ter mu pri preiskavi po denarju raztrgali tudi obleko. Napadeni je klical na pomoč, na kar so prihiteli orožniki iz Lajtersberga in napadalce odvedli s seboj, njemu pa ukazali, naj gre domov in drugi dan so orožniki napadenemu pustili zašili raztrgano obleko in s tem je bila zadeva končana. Radovedni smo, kdo so bili ti trije razbojniki, ki jih orožništvo noče predati javnosti. Resnica in pravica na dan!

Mestno kopališče bo ta teden z ozirom na božične praznike 4 dni odprto in sicer blagajna v sredo, četrtek in petek od 9. do 17. ure in pol, v soboto do 18. ure, kopališče pa do 20. ure zvečer. Parna kopel je v sredo, četrtek in soboto ves dan za moške, v petek pa za ženske. Občinstvo se naproša, da se v večji meri poslužuje prvih kopalnih dni v tednu in s tem prepreči samemu sebi čakanje na kopel v zadnjih dneh tedna.

Usmiljenim srcem! Živimo v času, ko na eni strani vidimo bojno razkošje, na drugi pa veliko pomanjkanje. Zato ni čuda, če skoro v vsaki številki časopisja najdemo kakšen apel na blaga srca, naj darujejo za to in ono. Tudi mi danes prihajamo s takšno prošnjo. Ne prosimo zase, temveč v imenu ubogih šolarjev sklepamo svoje roke k prisrčni prošnji za majhen darček. — Pred kratkem se je namreč v Mariboru ustanovilo — Društvo za podporo revnih učencev z hvalevrednil na-

menom, pomagati ubogim dečkom in deklicam v Mariboru. — Mrzli zimski čas se zmiraj občutneje javlja. In vendar smo lahko do zadnjega časa opazovali, kako so otroci ubogih staršev bosi in v borni obleki prihajali v šolo, komu se ne bi smilili. Tukaj je bilo treba nekaj ukreniti. Dobra srca so se strnila in tako se je zopet oživitvilo gorej imenovano društvo, ki je že nekdanj tako blagodejno delovalo na tem karitativnem polju. Že na upadlih, bledih obrazih se bere velika mizerija, v kojih mora prebivati toliko prebivalcev, posebno iz delavskih slojev, se mora srce omehčati in v njem se mora porajati sklep: tukaj hočem po svojih močeh pomagati. Zato, hlagi Mariborčani, pristopajte radevolje k temu društvu! Letni prispevek je 3 din. Ustanovniki plačajo po 100 din. naenkrat. Vsak drugi dar, bodisi v denarju, bodisi v blagu, se hvaležno sprejme. Odda se lahko pri g. ravnateljici-predsednici Stupci v Cankarjevi ulici ali pa pri g. policijskem komisarju. — Društvo za podporo revnih učencev.

H. G. WELLS:

Zgodba o nevidnem človeku.

«To je mislim vse, kar vam imam povedati!» ji je segel vmes tujec s tistim mirnim, pa odločnim glasom, ki ga je tako dobro znal zadeti in ki ni dovolil nobene besede več.

Gospa Hall si je prihranila svoje sočutje s ponesrečenim, ranjenim tujcem za boljšo priliko in je odšla.

Tujec je obstal pri peči, z rokami na hrbtu, in strm, tako je pozneje pripovedoval urar Henfrey, nepremično strm, in gledal, kako je napredovalo popravilo pri uri.

Henfrey je imel uro poleg sebe na mizi in svetiljko tesno ob njej. Zeleno je bila zastrta, vsa njena luč je padala na njegove roke, na uro in na razpoloženo kolesje, soba pa je bila v nejasni temi.

Urar je bil radoveden človek, razdal je uro in razložil kolesje po mizi — čisto brez potrebe —, računajoč, da bo mogel dalje ostati v sobi in morebiti navezati zanimiv razgovor s tujcem.

Pogledal je kvišku. Blestelo se mu je in rdečkaste pege so mu plavale pred očmi. Tujec je še vedno stal pri peči, nepremičen in tih. Tako tih, da so Henfreya zadrževali živci —.

Osamljenega se je čutil. Še enkrat je pogledal k tujcu —.

Tamle je stal s svojo povito glavo in njegova velika temna očala so nepremično strmela in pred njimi se mu je zdelo, da se ziblje prozorna zelenkasta meglica.

Tako čudno in nenavadno je vse to bilo za urarja, da je spustil roke s kolesja pred seboj, usta so mu ostala odprta in za celo minuto sta se gledala —.

In tedaj je Henfrey spet pogledal na kolesje.

Neprijeten položaj! — Vsekakor bi moral nekaj ziniti —. Ali naj pove, da je vreme mnogo premrzlo za ta letni čas —?

Pogledal je kvišku, kakor bi hotel s svojimi besedami zabosti čudnega gosta.

»Vreme —« je odprl usta.

»Zakaj ne nehate in ne odidete —?« se je oglasila nepremična postava in glas je donel kakor zadušen od jeze. »Ni vam bilo treba druga ko popraviti kazalec! — Ali me hočete imeti za norca —?«

»Gotovo, gospod —. Le minuto še, prosim. Prezrl sem —.«

Urar Henfrey je pobral svoje reči in odšel.

Pa odšel je zelo nevoljen.

»Preklicana reč ti!« je godrnjal, gazeč gosti sneg skozi vas. »Preklicana reč! Človek vendar potrebuje svoj gotovi čas, da popravi takole uro!«

Premišljeval je neprijetni prizor in se jezil:

»Se pogledati bi ga ne bi smel —. Oduren človek.«

Končno je zasodil:

»Če bi policija bila za njim, bi se ne mogel bolje našesti!«

Na ovinku za vasjo je srečal Halla, gostilničarja pri »Poštnem vozu.« Vračal se je z vozičkom iz bližnje vasi. Ni mu bilo težko videti, da se je malo »pomudil« med potom.

»Kako je?« je vprašal Henfreya, svojega dobrega znanca, ko je privozil mimo.

Hall se je radovedno ustavil.

»Ha —? Kaj pravite —?«

»Pravim, čudnega gosta imate pri »Poštnem vozu« — presneto čudnega!«

In z živo zgovornostjo je popisal Hallu novega gosta.

Izgleda za las, kakor bi se bil našemil! Jaz na primer bi vsekakor hotel videti obraz človeka, ki se naseli v moji hiši. Ampak saj veste, ženske so strašno zaupljive, posebno kadar pride takle tujec. Usedel se vam je v hišo, pa še imena ni povedal, mislite si, Hall!«

»Kaj vse mi pravite!« se je čudil Hall, ki je bil bolj počasnega pojmovanja.

»Zares da!« je zatrdil Teddy. »In še za cel teden se je usedel! Naj si je kdorkoli, pred tednom dni se ga ne iznebite! — In cel voz prtljage pride za njim jutri, tako je dejal. Da le ne bo samo kamenje v kovčegih in zabojih!«

In pravil je Hallu, kako je njegovo teto nagoljufal neznan človek s praznimi kovčegi.

Gostilničarju pri »Poštnem vozu« je postala stvar vendarle sumljiva. Pognal je konjičke. »Pogledal bom za človekom — vsekakor!« je govoril z rahlo se zapletajočim jezikom.

Teddy Henfrey pa je vidno olajšan gazil debeli sneg proti domu.

Toda mesto da bi »pogledal za tujcem«, je moral Hall poslušati pikro pridigo ženino, zakaj in kje se je tako dolgo mudil in na svoja krotka vprašanja je dobil odgovore, ki prav nič niso spadali k stvari.

Pa Teddyjevo pripovedovanje je rodilo sad, sum se mu je vzbudil in tudi ženina slaba volja ga ni mogla razpršiti.

»Kaj ve ženske, ki ničesar ne vest!« se je odrezal in sam pri sebi sklenil, da bo vkljub vsemu o prvi priliki »pogledal za tujcem«, in trdo je stopal tisti večer po kuhinji in po spalnici in udarjal po mizah in po omarah, češ, jaz sem gospodar pri hiši. In preden sta legla spat, je poučil ženo, naj si dobro ogleda tujčovo prtljago, ko jo jutri pride.

(Dalje prihodnjic).

Najprimernejša božična darila so

domači čevlji štrpaci čevlji
plesni čevlji nogavice

katere dobite v vseh oblikah in velikosti po najnižjih cenah pri

Anici Traun, Maribor, Grajski trg 1

KUPUJE

se vedno le najboljše in najceneje za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani trdki

KAROL WORSCE

Maribor, Gosposka ulica št. 10.

!!! Perje za postelje!!!

Kdor želi

biti dobre volje za praznike naj poskusi kapljico iz kleti d. d. vinogradnikov

„VINARIA“ v Ptuj

Glavna zaloga buteljk v novi trgovini

JAŠ & LESJAK

Maribor, Šolska ul. 2

Hiša in gospodarsko poslojje z lepim vrtom in sadonosnikom tik okrajne ceste se proda iz družin. razmer zelo po ceni. Prodaja je nujna. Pojasnila se dobe v gostilni Amer, Sv. Martin pri Vurbergu. 588

Redka prilika.

Dobro idoča trgovina mešanega blaga z lepim poslojem v zelo prometnem okraju od državni cesti se radi družinskih razmer takoj proda; vzame se tudi družabnik ali pa malo posestvo v račun. Vpraša se na upravo Slov. Gospodarja. 589

Išče se posojilo

po K 700.000 na vrednostno posestvo K 1.500.000 proti vknjižbi na I mesto 10% obresti prostim stanovanjem in po kurznji veljavi računeno. Ponudbe pod »Sigurnost« na upravo lista. 590

Lepe suhe gobe

kupuje po najboljši ceni Franc Petelinc Zg. Poljskava. 59

Perfektna kuharica in barica izvežbana soki ste že služili samo v dobrih hišah, vajeni serviranju in vseh hišnih poslov, se iščeta k mali slovenski obitelji od 2 oseb. Nastop z 1. januarjem 1923, plača po dogovoru. Ponudbe z navedbo dohodnjega službovanja na Maribor, Rakil, Karlovac, Hrvaško. 595 2-1

Opomni!

Opozorjamo vsakogar, da ne da mojemu možu Jernej Verdeljaku nikakršnih vrednosti na upanje, ker nisem plačnika za njegove dolge Smartar na Pohodne 14. dec. 1922 Ela Verdeljak-ova. 592

SENO
slamo, drva ter premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke — kupuje in prodaja —
OSET ANDREJ, MARIBOR
Aleksandrova cesta št. 57, telef. 88. 51-323

Velika izbira vrakovratnega zimskega blaga. Gotove povrhnjke od 300 Din. in druga manufaktura najceneje pri
J. TRPIN 950
Maribor, Glavni trg 17.

Največja tovarna električnih svetilk v Evropi

išče samoprodajalca za celo Jugoslavijo.

Naslov se izve v upravništvu STRAŽE.

Prostovoljna prodaja.

V nedeljo, dne 6. januarja 1923 ob 10. uri dop. se bo prodajalo na licu mesta v Šmarjeti ob Pesnici pri Mariboru, lepo arondirano posestvo obstoječe iz njiv, travnikov, gozda ter skoro nove hiše in gospodarskega poslojja, z vso živino in gospodarskimi prikljinami, vse kakor leži in stoji.

Posestvo meri 22 oralov.

Na željo se odproda tudi samo glavna domačija ter si nekaj njiv in travnikov lahko lastnik pridrži.

Tudi pred gornjim rokom je posestvo na prodaj.

Natančnejše podatke o legi, številu premičin, plačilnih pogojih i. t. d. daje zastopnik lastnika g. dr. Franjo Rosina, odvetnik v Mariboru. 586 1-3

Najprimernejša

BOŽIČNA IN NOVOLETNA DARILA

so le ona, katera vsakdo in vsak dan rabi in sicer:

- DENAR -

nice, listnice, tobačnice, kočki, kasete, damske torbice, nahrbtniki i. t. d.

Vse to se dobi v veliki izbiri pri:

IVAN KRAYOS

Aleksandrova cesta 13, ozir. Cankarjeva ul. 1. Telef. iut. 207.